

Cannabis på schemat

Materialets utgångspunkt är att ungdomars attityder till cannabis har ändrats över tid till att bli allt mer liberala och att missbruk och försäljning i skolan upplevs som ett stort problem. Skolan ska enligt läroplanen se till att eleverna får kunskaper om riskerna med tobak, alkohol, narkotika och andra droger. Forskning visar att skrämselfpropaganda har liten inverkan i att hindra ungdomar från att testa droger. Däremot visar forskning att skolövergripande projekt är betydelsefulla för ungdomars restriktiva attityder till cannabis.

Syftet med utbildningen och materialet är främst att ge eleverna en nyanserad bild av området samt att ungdomar som vacklar i frågan ska våga säga nej och att detta i sig ska skapa en synergieffekt. Det har i samtal med elevgrupper framkommit att de har liten inblick i hur droger påverkar hjärnan, livet och samhället. De hör från vuxenvärlden att det är dåligt, men vad som är dåligt vet de inte samtidigt som de kommer i kontakt med många liberala röster. Materialet är alltså inte främst riktat till de som redan är liberala.

Läroplan för gymnasieskolan 2011,

Övergripande mål och riktlinjer

- Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.
- Skolan ska utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens samt uppmärksamma hälso-, livsstils- och konsumentfrågor.
- Undervisningen i olika ämnen ska behandla det etiska perspektivet och ge en grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och agera ansvarsfullt mot sig själva och andra.
- Det är skolans ansvar att eleverna, efter avslutad skolgång, har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.
- Skolans mål är att varje elev stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.
- Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ett särskilt ansvar för att eleverna får kunskaper om sex och samlevnad, konsument- och trafikfrågor samt riskerna med tobak, alkohol, narkotika och andra droger.

Tema 1

Lektionsupplägg (tema 3-5 veckor)

Lektion 1 – introduktion till ämnet (Nk/Sh)

Titta på filmen "Sanningen om Cannabis" och låt eleverna diskutera frågorna nedan, eleverna får tillgång till frågorna under filmen:

- Vilken fakta framkommer i filmen om hur cannabis påverkar kroppen
- Vad fick du för tankar och funderingar under filmen?
- Hur hamnade personerna i filmen i missbruk? Nämn ett exempel och varför det gav intryck på dig.

Efter filmen delas klassen in i mindre grupper där frågorna diskuteras. Frågorna lyfts därefter i helklass där varje grupp får börja med att lyfta en fråga och så får fler grupper fylla i.

Lektion 2 – Beroende (NK)

Skriv upp ordet beroende på tavlan. Låt eleverna sedan skriva ner vad de vet om beroende. EPA (enskilt, par alla).

gå därefter igenom hur belöningsystemet (alternativt be eleverna ta reda på det själv) fungera och visa filmen flipperspelet om beroende:

<https://www.youtube.com/watch?v=oSKQ9xI52MA>.

Diskutera kopplingen till belöningsystemet och likheter mellan spelberoende och drogberoende.

Dilemma övning (Ur.se)

Vilken är den farligaste drogen?

- lösningsmedel (att sniffa)
- alkohol
- cannabis
- nättdroger

Uppmuntra eleverna att tänka på flera sätt, låt dem beskriva för varandra hur de tänkte när de rangordnade.

Farlig beroende på:

- hur drogen skadar kroppen kortsiktigt och långsiktigt,
- hur man använder drogen (överdosering),
- hur lätt man får tag i drogen,
- hur ofta och hur länge man har använt drogen.

Låt eleverna sedan få diskutera:

Vad är det värsta som kan hända?

- förlora kontakten med sin familj.
- förlora sitt arbete.
- få hjärnskador.
- att dö.
- att inte ha någonstans att bo.
- att förlora sina vänner.
- att behöva stjäla för att ha råd att överleva och samtidigt riskera att skada andra.
- att bli dömd och hamna i fängelse.

Kurser

Ämne Naturkunskap

Ämnets syfte: Undervisningen i ämnet naturkunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

Kunskaper om olika livsstilars konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön. Kunskaper om människokroppens uppbyggnad och funktion samt dess växelverkan med omgivningen.

Naturkunskap 1b, 100 poäng

Centralt innehåll

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger, konsumtion och påverkan på miljön. Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna.

Ämne Samhällskunskap

Ämnets syfte: Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande: Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Samhällskunskap 1a1, 50 poäng

Centralt innehåll

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik.

Lektion 3 – Lagen (Sh)

Titta på klippet: LAGEN- CHRISTOFFERS BERÄTTELSE, (ne.se/ur) Christoffer är polis och berättar om ett narkotikatillslag. En man ertappas med en större mängd narkotika. Mannen har tagit ett banklån för att köpa narkotika som han ska sälja för att bli av med sin narkotikaskuld. Mannen döms till fängelse i 2,5 år.

Diskussionsfrågor

1. Vilka narkotikabrott kan man begå?
2. Straffsatserna för narkotikabrott skiljer sig från varandra. Hur kommer det sig?
3. Vad händer när man blir dömd?
4. Hur kommer det sig att man skadar andra genom att köpa droger?

Lektion 4 – hjärnan och nervsystemet (Nk)

Eleverna lär sig förstå hjärnans och nervsystemet genom att arbeta med en ordlista. Orden går läraren sedan igenom i helklass där eleverna får hjälpa till att svara.

Ordlista om nervsystemet kopplat till drogberoende

Centrala nervsystemet

Perifera nervsystemet

Nerv

Nervcell

Axon

Dendrit

Myelin

Synaps

Signalämnen

Receptor

Storhjärnan

Lillhjärnan

Hjärnstammen

Grå substans

Vit substans

Limbiska systemet

Lektion 5 – Beroende och samhället (Sh)

Låt eleverna diskutera skillnaden mellan beroende och missbruk. PA (par, alla)

Dela in eleverna i bikupor och låt dem diskutera frågorna nedan. Låt eleverna sammanfatta sina tankar skriftligt.

- Vilken väg har Sverige valt med sin drogpolitik?
- Varför höjs röster för att avkriminalisera Cannabis?
- Vilka vinner på en legalisering av Cannabis och vilka förlorar?
- Vem tar ansvar för beroende och missbruk, lagar, samhällinstitutioner, individen?
- Vilken hjälp finns för missbrukare?
- Kan hårda straff minska drogmissbruk?

Examinationsuppgifter

Samhällskunskap

Källkritisk uppgift där eleverna jämför två texter om cannabis, en drogliberal text och en som är emot droger. Eleverna söker själva upp artiklarna på nätet och analyserar dem utifrån källkritiska kriterier (äkthet, tid, beroende, tendens). Därefter får eleverna ta ställning i frågan: ska cannabis legaliseras? Här ska eleverna motivera utifrån ett individ och samhällsperspektiv.

Naturkunskap

Eleverna delas in i grupper, läser in sig och förbereder en redovisning om hur cannabis påverkar hjärnan, kroppen och hälsan. Här uppmanas eleverna till att använda begrepp från ordlistan som man arbetade med tidigare.

Avslutande seminarium

Eleverna redogör för sina källor och analyser av källornas trovärdighet med start i den liberala källan. Därefter får eleverna ta ställning i frågan utifrån en motivering i analysen som skett: ska cannabis legaliseras?

Tema 2

Lektionsupplägg

Lektion 1

Börja med att göra värderingsövningar. Eleverna förses med en grön, röd och gul lapp. Den gröna representerar ja, röd, nej och gul annat. Efter varje påstående räcker eleverna upp en färg för vad de anser. Här väljs sedan några elever ut att få redogöra för sina tankar.

- Cannabis är en lätt drog
- Cannabis ger hjärnskador
- Alkohol är mer skadligt än cannabis
- Bruket av cannabis är lägre i länder med hårdare lagstiftning
- Cannabis bör säljas på systembolaget
- De som använder cannabis har låg kunskap kring faror och konsekvenser
- De som använder cannabis faller för gruppträck
- Cannabis är ett läkemedel

Titta på filmen Hög på Ur.se/Ne.se

Låt eleverna diskutera frågorna nedan i bikupor och får de olika grupperna presentera sina tankar i helklass.

- Hur förändras Carolines upplevelse av drogen?
- Hur påverkades Caroline av drogen?
- Varför är det så farligt att börja använda Cannabis tidigt?

Diskutera vidare i bikupor

- Varför tror ni att vissa ungdomar dricker alkohol?
- Vad finns det för bra drogfria aktiviteter?
- Vad skulle hända om du ringde din kompis föräldrar och berättade att kompiserna rökte cigaretter eller drack alkohol?
- Vad kan man säga till sin kompis om kompiserna börjar dricka alkohol eller testa andra droger?
- Vad kan man göra om kompiserna fortsätter?
- Om en kompis berättar att hans förälder dricker för mycket, vad kan man göra och vad skulle du göra?
-

Lektion 2

Eleverna får gå en promenad och lyssna på p1 dokumentär om Tramadolteatern, del 1. Låt eleverna fundera över och svara på följande frågor.

- Hur hamnar Vilda i missbruk?
- Vilken hjälp och stöd får hon med sitt missbruk?
- Vilka känslor och tankar väckte dokumentären?

Kurser

Ämne Idrott och hälsa

Ämnets syfte: Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande: Kunskaper om hur olika livsstilsfaktorer påverkar människors hälsa är grundläggande för att människor ska kunna ta ansvar för sin hälsa.

Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar hälso- och miljömedvetenhet samt intresse för att delta i arbetet med hälsofrågor i arbetsliv och samhälle. Den ska också behandla andra frågor om etik och moral i relation till idrottsutövande.

Idrott och hälsa 1, 100 poäng

Centralt innehåll

- Den fysiska aktivitetens och livsstilens betydelse för kroppslig förmåga och hälsa.
- Kosthållning, droger och dopningspreparats betydelse för hälsa och prestation.

Ämne Svenska

Ämnets syfte: Undervisningen ska stimulera elevernas lust att tala, skriva, läsa och lyssna och därmed stödja deras personliga utveckling. Eleverna ska ges möjlighet att bygga upp en tillit till sin egen språkförmåga och tillägna sig de språkliga redskap som krävs för vardags- och samhällsliv.

Svenska 1, 100 poäng

Centralt innehåll

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Lektion 3

Grupparbete om Cannabis

Eleverna söker och svarar på frågorna nedan. Källorna redovisas med referat och i en källförteckning.

Varför börjar man använda drogen?

- Hur påverkas/skadas hjärnan och kroppen av drogen?
- Hur påverkas hela hälsan?
- Hur kan man sluta med drogen?

Lektion 4

Debatt för att synliggöra för- och nackdelar samt nyans inom området. Dela in klassen i grupper där hälften av grupperna är för och hälften emot och ge dem ca 20 min på att förbereda sig genom att skriva minst 5 argument för eller emot samt fundera över vad andra sidan kan tänkas ta upp.

Ämnen att debattera

- Alkohol är farligare än cannabis
- Cannabis är en lätt drog
- Om man legaliserar minskar gängkriminaliteten
- Cannabis är medicin

Sedan får två grupper mötas i en debatt där det goda samtalet uppmuntras och där varje person i gruppen uppmanas till att lägga fram minst ett argument. Åhörarnas uppgift är att lista argumenten för och emot.

Efter debatten knyter ni tillsammans ihop argumenten för och emot. Låt gruppen prata om vilka av argumenten som var svåra att bemöta. Ta gärna upp de argumenten igen och kolla av om någon har en lösning på hur man kan bemöta dem.

Prata efteråt om argumenten och om argumentationstekniken. Hur är det att möta någon med starka åsikter och stark framtoning, är det lätt att bli påverkad? Och rent allmänt: Hur påverkas man av andras åsikter? Hur står man emot grupstryck? (drugsmart.se)

Lektion 5

Låt eleverna söka information om och diskutera nedanstående frågeställningar:

Eleverna kan söka information enskilt eller i grupp. Man kan låta en grupp elever om ca 4 st arbeta med två av frågorna för att sedan redovisa dem för resten av klassen.

- Varför vill man att människor ska använda droger?
- Vilka vill att vi ska använda droger?
- Vad kan anledningen vara till att man väljer att testa droger?
- Vad kan anledningen vara till att man fastnar för droger (hamnar i drogmissbruk)?
- Hur påverkas ekonomin i det stora (globalt, staten, arbetstillfällen/ arbetslivet, skatter, sjukvård, trafiken m.m.)?
- Hur påverkas Miljön?
- Kostnader för miljökonsekvenser
- Hur påverkas ekonomin i det lilla (anhöriga, enskilda individen, sjukvård m.m.)?

- Hur påverkas samhället i stort av droger (kriminalitet, karteller, lobbying, opinion, intäkter till stater m.m.)?
- Hur påverkas anhöriga (partners, barn, föräldrar m.fl.) av att ha en missbrukare i familjen?

Examinationsuppgift

Ge exempel kring dina tankar och funderingar om cannabis

Skriv en löpande text på minst 500 ord (med huvudrubrik och styckesindelning)

Ta upp och besvara följande frågor i din text:

- Hur har det varit att jobba med ämnesområdet cannabis,
- Vad har fungerat bra/mindre bra?
- Hur tänkte du innan projektet och efter?
- Vilka nya kunskaper har du skaffat? Insikter?

För ett högre omdöme till denna uppgift är det viktigt att du

- reflekterar, förklarar och motiverar,
- lyft fram dina egna åsikter

Förslag på andra arbetsområden/frågeställningar

- Varför tror ni THC halten ökar?
- Granska källor utifrån Källkritik och öva på referatteknik,
- Arbeta med vetenskaplighet, granska ex. Orsakssamband
- Arbeta med propaganda
- Skillnad mellan medicin och läkemedel
- Legalisering – för vem? Vem tjänar på att legalisera? Vilka förlorar?
- Berätta om drogens historia, innehåll, tillverkning, utseende mm.

Användbara källor

Drugsmart.se

<https://andt.drugsmart.com/> (Metodmaterial för lärare)

<https://www.drugsmart.com/wp-content/uploads/2014/04/Diskussionsövningar.pdf> (läromaterial)

Videolänkar

Ne.se/play (kortfilmer)

<https://www.youtube.com/watch?v=oSKQ9x152MA>

Sanningen om cannabis: <https://www.youtube.com/watch?v=vsacZ1yaRnc>

Ur.se (lärarhandledning fakta-kortfilmer droger dokumentär – föräldrasnack om droger)

Filmer om cannabis och beroende

https://www.youtube.com/watch?time_continue=40&v=5ASKyLdSa_E&feature=emb_title ("Drug addiction - Your Brain is a Pinball Machine")

https://www.youtube.com/watch?time_continue=40&v=5ASKyLdSa_E&feature=emb_title (Frank)

AsapScience: <https://www.youtube.com/watch?v=aeF6rFN9org>

Material om legalisering

Legalisering och kommersialisering av cannabis Staffan Hübinette Lärdomar från USA, Kanada och Uruguay, korte version: https://narkotikapolitisktcenter.se/wp-content/uploads/2021/11/NPC_rapport_legalisering_kortad_webb.pdf

Svart marijuana och ökad brottslighet efter legalisering:
<https://sverigesradio.se/artikel/7168863>

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/minskat-stod-for-legal-cannabisforsalning-i-kanada>

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/minskat-stod-for-legal-cannabisforsalning-i-kanada>

<https://narkotikapolitisktcenter.se/forkortad-version-av-var-rapport-om-legalisering/>